

Näyttötutkinnon perusteet

**ERÄ- JA LUONTO-OPPAAN
AMMATTITUTKINTO
2003**

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

DNO **37/011/2003**

MÄÄRÄYS **Velvoittavana
noudatettava**

PÄIVÄMÄÄRÄ **5.9.2003**

Voimassaoloaika
1.11.2003 alkaen toistaiseksi

Säännökset, joihin toimivalta
Määräyksen antamiseen perustuu
L 631/1998 13 § 2 mom
A 812/1998 1 § 1 mom

Kumoaa määräyksen no **61/011/1995,**
14.2.1995
Muuttaa määräystä no

ERÄ- JA LUONTO-OPPAAN AMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallituksen johtokunta on päättänyt erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.11.2003 lukien toistaiseksi.

Tutkintoon tai sen osaan valmistavan koulutuksen järjestäjän on laadittava ja hyväksyttävä koulutusta varten opetussuunnitelma noudattaen, mitä näissä tutkinnon perusteissa on määrätty. Ammattitaidon näytöt on järjestettävä osana valmistavaa koulutusta.

Tutkintotoimikunta, tutkinnon järjestäjä ja koulutuksen järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Todistuksiin merkittävistä tiedoista ja todistumalleista sekä henkilökohtaisten opiskeluohjelmien laatimisen perusteista määrätään erikseen.

Pääjohtaja

KIRSI LINDROOS
Kirsi Lindroos

Ylitarkastaja

AAPO KOUKKU
Aapo Koukku

SISÄLLYSLUETTELO

1	Luku	
	NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET	7
	1 § Näyttötutkinnot	7
	2 § Näyttötutkintoihin valmistava koulutus	7
	3 § Ammattitaidon osoittamistapojen ja tutkintasuoritusten arvioinnin yleiset perusteet	7
2	Luku	
	ERÄ- JA LUONTO-OPPAAN AMMATITUTKINNON MUODOSTUMINEN	8
	1 § Tutkinnon osat	8
3	Luku	
	ERÄ- JA LUONTO-OPPAAN AMMATITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET	8
	1 § Asiakaspalvelu ja vuorovaikutustaidot	9
	a) Ammattitaitovaatimukset	9
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	9
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	11
	2 § Erätaidot ja turvallisuus	12
	a) Ammattitaitovaatimukset	12
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	12
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	16
	3 § Luonnontuntemus ja ympäristötietous	16
	a) Ammattitaitovaatimukset	16
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	16
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	19
	4 § Ammatinharjoittaminen ja yrittäjyys	20
	a) Ammattitaitovaatimukset	20
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	20
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	22
Liite 1	Vaatimus tunnettavista eliölajeista	23
Liite 2	Erä- ja luonto-oppaan ammattialan kuvaus	27

1 Luku

NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

1 § Näyttötutkinnot

Näyttötutkinnot ovat ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomia. Koulutuksessa, työelämässä ja harrastuksissa hankittua osaamista käsitellään yhtenä kokonaisuutena siten, että osaaminen voidaan hyödyntää tutkinnoissa vaaditun ammattitaidon näytöissä.

Näyttötutkinnot ovat rakenteeltaan modulaarisia. Ne muodostuvat työelämästä ja sen kehittymistarpeista johdetuista tehtäväkokonaisuuksista, joille on ominaista toiminnallisen ja tiedollisen perustan yhteisyys, ammattitaidon monipuolisuus sekä työprosessin ja sen tulosten yhdentyminen. Tutkinnon osa muodostaa ammattipätevyyyden osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi ja arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Näytöt järjestetään ja suoritetaan joustavasti tutkinnon osa kerrallaan. Koko tutkinnon sijasta tavoitteena voi olla myös tietyn tai tiettyjen tutkinnon osien suorittaminen.

Ammattitaitovaatimusten kuvauksen perustana on pätevyystyyppitys, jonka katsotaan parhaiten soveltuvan ammattialalle. Kuvauksessa keskitytään ammatin ydintoimintojen vaatimuksiin, toimintaprosessien hallintaan ja laaja-alaiseen ammattikäytäntöön. Vaatimukset kattavat myös työelämässä tarvittavan kielitaidon ja sosiaaliset valmiudet.

2 § Näyttötutkintoihin valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei muodollisesti voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin erilaisen valmistavan koulutuksen yhteydessä.

Valmistavan koulutuksen järjestäjän tulee vahvistaa opetussuunnitelma tutkintojen perusteiden mukaisesti. Koulutus ja siihen sisältyvät näytöt on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Koulutuksen järjestäjän velvollisuutena on järjestää näytöt osana valmistavaa koulutusta. Opiskelijan velvollisuutena on osallistua näyttöihin osana opintojaan.

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaan perustutkintoon sisältyvät yhteiset opinnot eivät ole pakollisia koulutuksessa, joka valmistaa näyttötutkintona suoritettavaan perustutkintoon. Niiden tavoitteet tulee ottaa kuitenkin soveltuvin osin huomioon opetussuunnitelmassa ja opetuksen järjestämisessä.

3 § Ammattitaidon osoittamistapojen ja tutkintosuoritusten arvioinnin yleiset perusteet

---

Näyttöjen arviointi edellyttää järjestelmällistä aineiston keräämistä, päätöksentekoa ja dokumentointia tutkinnon suorittajan ammatillisista ja työtoimintavalmiuksista suhteessa tutkinnon perusteissa määriteltyihin ammattitaitovaatimuksiin ja

arviointikriteereihin. Arvioinnin painopisteen tulee olla tekemisessä ja työssä toimimisessa. Taito tai osaaminen on arvioitava pääsääntöisesti suoraan vastaavasta työtoiminnasta.

Näyttöympäristön tulee olla todellinen tai mahdollisimman realistinen. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä, kuten havainnointia, haastatteluja, kyselyjä, aikaisempia dokumentoituja näyttöjä sekä itse- ja ryhmäarviointia. Näytöt tulee järjestää tutkinnon osittain siten, että niissä voidaan arvioida ammatinhallinnan kannalta keskeisten tavoitteiden saavuttamista.

Arvioinnin kohteilla ilmaistaan osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota. Huomio tulee kiinnittää ydintaitoihin, työn perustana olevan tiedon hallintaan, työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalien hallintaan sekä työprosessin hallintaan. Sekä arvioinnin kohteet että kriteerit johdetaan vastaavan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteisiin perustuvat arviointikriteerit kuvaavat ja täsmentävät eritasoisia suorituksia. Kriteereillä ilmaistaan kynnykset, joiden avulla erotellaan eritasoiset suoritukset.

2 Luku

ERÄ- JA LUONTO-OPPAAN AMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN

1 § Tutkinnon osat

Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinto muodostuu neljästä pakollisesta tutkinnon osasta. Tutkinto on valmis, kun kaikki tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon osat ovat:

1. Asiakaspalvelu ja vuorovaikutustaidot
2. Erätaidot ja turvallisuus
3. Luonnontuntemus ja ympäristötietous
4. Ammatinharjoittaminen ja yrittäjäyys.

3 Luku

ERÄ- JA LUONTO-OPPAAN AMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET

Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon ammattitaitovaatimukset (kohta a) on muodostettu työelämän tehtävä- ja taitoalueista. Arvioinnin kohteissa (kohdan b lihavoidut otsikot) ilmaistaan ne ammattitaidon kannalta keskeiset alueet tai toiminnot, joihin arvioinnissa on kiinnitettävä erityinen huomio. Arviointikriteerit

(kohta b) puolestaan ilmaisevat, kuinka tutkinnon suorittajan on työssään suoriuttava. Ammattitaidon osoittamistavat -kohdassa (kohta c) on määritelty kyseisen tutkinnon osan näytön antamiseen ja arviointiin liittyvät vaatimukset.

Näyttötutkintotoiminta perustuu tutkinnon järjestäjän laatimaan näyttöjen järjestämissuunnitelmaan. Tutkintovaatimuksista johdetut näytöt ja niiden tehtävät tulee suunnitella sellaisiksi, että ne ovat ammatin hallinnan kannalta keskeisiä ja niihin on sisällytettävä arviointikohteet kattavasti. Näytöissä tulee ilmetä tutkinnon suorittajan valmiudet ja kyky muuntaa sekä soveltaa tietoaan ja taitojaan oikein suoritetuksi työksi vaihtelevissa tilanteissa. Kunkin tutkinnon osan näyttöpaikan on oltava sellainen, jossa tutkinnon suorittaja pystyy tekemään tehtäviä, joista pystytään kattavasti toteamaan tutkinnon osan arviointikriteereissä määritelty suoritustason osaaminen.

Ammattitaidon näyttämistä varten on kullekin näytön antajalle laadittava henkilökohtainen näyttösuunnitelma (OPH määräys 47/011/2000). Tämä on laadittava erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon perusteita noudattaen.

Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnossa arvioidaan tutkinnon osa kerrallaan niin, että tutkinnon suorittajan ammattitaitoa verrataan tutkinnon osan ammattitaitovaatimukseen ja arviointikriteereissä määriteltyyn suoritustasoon.

Näyttöä arvioitaessa kerätään aineistoa arviointipäätöksen tekoa varten. Arviointiaineisto kerätään tutkinnon suorittajan ammatillisista ja työtoimintavalmiuksista järjestelmällisesti ja ensisijaisesti laadullisin menetelmin. Arviointipäätös siitä, onko suoritus hyväksytty vai hylätty, tehdään kerätyn aineiston perusteella arviointikokouksessa kolmikantaisesti (työnantajan, työntekijän tai itsenäisen ammatinharjoittajan ja opettajien edustajat). Kussakin tutkinnon osassa hyväksytään arviointikriteereissä määritelty suoritustaso.

Suoritus keskeytetään, jos tutkinnon suorittajan toiminta vaarantaa asiakkaiden turvallisuutta tai jos hän vakavasti lyö laimin omaa tai työyhteisön turvallisuutta.

Tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset, arviointikohteet ja kriteerit sekä ammattitaidon osoittamistavat ovat seuraavat:

1 § Asiakaspalvelu ja vuorovaikutustaidot

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
Tutkinnon suorittaja toimii asiakas-tilanteissa ammatillisesti.	Ammatillisuus vuorovaikutustilanteissa Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • toimii asiakaspalvelutilanteissa vastuullisesti, asiakkaansa myönteisesti huomioon ottaen ja asiakkaita kunnioittaen • toimii asiakaslähtöisesti ja suvaitsevaisesti ottaen huomioon asiakkaan kulttuurin • kommunikoi oma-aloitteisesti, asiallisesti, kohteliaasti ja ymmärrettävästi

Tutkinnon suorittaja yhdistää opastuksen luontevasti asiakas-tilanteisiin ja ohjelmapalveluun.

- esiintyy innostavasti, luotettavasti ja rehellisesti
- esiintyy hyvien tapojen mukaisesti huoliteltuna ja pukeutuu työtilanteisiin sopivalla tavalla
- huolehtii itselleen sopivalla tavalla työkykyisyyden vaatimasta kunnostaan (fyysinen, psyykinen, sosiaalinen)
- ottaa vastuuta ammatillisesta kehittämisestään.

Opastamisen yhdistäminen asiakaspalveluun

Tutkinnon suorittaja

- avaa kommunikoinnin ottaen huomioon ensivaikutelman tärkeyden asiakaspalvelutilanteessa
- esittelee ohjelman ottaen huomioon asiakkaiden odotukset ja tietotarpeet
- opastaa johdonmukaisesti ja määrätietoisesti ottaen huomioon asiakkaiden ennako-odotukset
- osaa selvittää opastustapahtuman keskeiset osat muullakin kuin omalla äidinkielellään siten, että ymmärtää selkeää ja yksinkertaista puhetta, selviää yksinkertaisissa tiedonvaihtoa vaativissa puhe-tilanteissa ja osaa lisäksi riittävästi alansa erikoissanastoa tullakseen ymmärretyksi
- toimii järkevästi myös väsyneenä ja paineenalaisena
- noudattaa ohjelmaa vastuullisesti, tekee tilannearviota ja tarvittaessa muuttaa ohjelmaa aikataulun tai turvallisuuden niin vaatiessa neuvotellen asiakkaiden kanssa
- toteuttaa ohjelman huolellisesti ja innostavasti kiinnittämällä huomiota erityisesti asiakastyytyväisyyteen
- luo asiakkaille myönteisen loppuvaikutelman
- osaa järjestää tilanteeseen sopivasti erilaisille asiakasryhmille viihdyttä-

<p>Tutkinnon suorittaja osaa toimia erilaisissa tilanteissa erilaisten asiakkaiden ja asiakasryhmien kanssa.</p> <p>Tutkinnon suorittaja itsearvioi vuorovaikutustaitojaan ja asiakkaansa luottamuksen saavuttamista.</p>	<p>vää ohjelmaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa käsitellä asiakkailta ja muilta tulevaa palautetta asiallisesti. <p>Ihmistuntemus ja vuorovaikutus</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • viestii asiansa selkeästi ja ilmaisuuden suullinen ja oheisviestintä on ristiriidatonta • selvittää asiakkaan ennakko-odotuksia ja viestii osaltaan myönteistä ilmapiiriä saaden aikaan vastavuoroisen kommunikoinnin • kannustaa ja ohjaa osallistujia heille soveltuviin ja turvallisiin onnistumisen monipuolisiin kokemuksiin ja uusiinkin elämyksiin • aistii negatiivisen ilmapiirin ja pysyy toiminnallaan parantamaan sitä • kohtelee asiakkaita tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti • ottaa huomioon asiakkaan yksilölliset rajoitukset osallistumiselle. <p>Oman toiminnan arviointi</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi realistisesti oman vuorovaikutuksen avoimuutta ja ohjaamansa tilanteen ilmapiirin kannustavuutta • arvioi omien tunteiden vaikutusta päätöksiinsä ohjaustilanteissa.
---	---

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito osoitetaan vähintään vuorokauden kestävässä näytössä, joka tapahtuu maastossa. Arviointi on tehtävä esim. vuorovaikutustilanteista, ryhmäkeskusteluista, sopimuksen tekemisen tilanteista ryhmässä ja valintojen perusteluista. Opastamisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota siihen, miten tutkinnon suorittaja johtaa ja ohjaa ryhmää. Tutkinnon suorittaja itsearvioi omaa vuorovaikutustaan ja onnistumistaan siinä. Arvioinnissa voidaan käyttää harkitusti tukena asiakkailta tulevaa palautetta. Myös tutkinnon suorittajien ryhmäarviointia voidaan käyttää.

Arviointitieto on kerättävä havainnoimalla, kuuntelemalla, haastatteleamalla, kyselemällä ja aikaisemmin dokumentoiduista näytöistä.

Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute on annettava tutkinnon suorittajalle heti arvioinnin jälkeen.

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella ja toteuttaa turvallisesti erä- ja luontoretkiä sekä ohjelmapalveluja erilaisille asiakasryhmille eri vuodenaikoina.</p> <p>Tutkinnon suorittaja tuntee luonnossa liikkujia koskevan lainsäädännön sekä turvamääräykset ja noudattaa niitä omassa työssään.</p> <p>Tutkinnon suorittaja on tottunut liikkumaan luonnossa eri vuoden- ja vuorokaudenaikoina.</p> <p>Tutkinnon suorittaja hallitsee erätaidot siinä laajuudessa, että pystyy toimimaan oppaana kaikkina vuodenaikoina omalla toimialueellaan.</p>	<p>Erä- ja luontoretkien sekä ohjelmapalvelujen suunnittelu</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon asiakkaat, vuodenaajat, turvallisuuden sekä erilaiset olosuhteet suunnitellessaan erä- ja luontoretkiä sekä ohjelmapalveluja • korostaa ohjelman suunnittelussa elämyksellisyyttä, luontosuhteen vahvistamista ja houkuttelevuutta • hankkii ja huoltaa hyvissä ajoin ennen retken toteutusajankohtaa ja sen jälkeen retkellä tarvittavat välineet, majoitukset ja muut tarvittavat varusteet • ottaa huomioon omassa toiminnassaan sekä osaa informoida asiakkaita luonnossa liikkumista säätelevästä lainsäädännöstä, jokamiehen-oikeuksista sekä retkeen liittyvistä turvallisuusasioista • ottaa jo suunnitteluvaiheessa huomioon maanomistajat ja sidosryhmät • liikkuu maastossa ryhmän kanssa ympäristö-vastuullisesti siten, ettei luontoon jää jälkiä ja luonnonrauha säilyy mahdollisimman rikkomattomana. <p>Maastossa liikkumiseen liittyvät erätaidot</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa tehdä avotulen • osaa opastaa asiakkaita luonnossa liikkumisessa ja leiriytymisessä • osaa liikkua luonnossa jalkaisin, hiihtäen sekä muilla maastokulkuvälineillä, edellyttäen, että hänellä on niiden käyttöön vaadittava pätevyys • osaa suunnistaa päivällä ja yöllä

Tutkinnon suorittaja tuntee kalastus- ja osakaskuntalainsäädäntöä ja osaa huomioida niiden määräykset omassa työssään. Hän tuntee kotitarve- ja virkistyskalastuksen menetelmiä ja välineitä.

Tutkinnon suorittaja tuntee metsästys- ja luonnonsuojelulainsäädännön sekä osaa ottaa sen määräykset huomioon omassa työssään.

(pimeällä) sekä käyttää kompassia ja nykyaikaisia paikantamisvälineitä

- tuntee toiminnassaan tarvitsemansa kartat sekä koordinaatti- ja satelliittipaikannusjärjestelmän
- osaa pukea ja varustaa itsensä ja asiakkaansa eri olosuhteisiin kaikkina vuodenaikoina
- osaa opastaa ja neuvoa asiakkaita tarvittavien varusteiden ja kaluston käytössä
- osaa valita viihtyisän leiripaikan sekä noudattaa samalla lakien ja viranomaisten antamia määräyksiä em. asioissa.

Kalastustaidot

Tutkinnon suorittaja

- osaa käyttää vapakalastusvälineitä sekä opastaa niiden käyttöön
- osaa selostaa kalastuslupajärjestelmän
- osaa käyttää kotitarvekalastusvälineitä sekä opastaa niiden käyttöön
- osaa käyttää venettä ja kanoottia apuna kalastuksessa ja opastaa niiden käytössä
- tuntee hätätilanteessa onkimiseen ja pilkkimiseen käytettäviä kalastusvälineitä
- osaa käsitellä kalasaaliin niin, että siitä voidaan valmistaa elintarvikelainsäädännön mukaisesti ruokaa maasto-olosuhteissa.

Riistanhoito ja metsästys

Tutkinnon suorittaja

- osaa kertoa nykyisistä metsästys- ja pyyntimenetelmistä sekä näyttää ja selostaa joitakin esimerkkejä niistä
- osaa kertoa riistan hoidosta sekä riista- ja petoeläinten metsästys-, pyynti- ja rauhoitusajoista.

Tutkinnon suorittaja osaa huoltaa työssään tarvitsemia laitteita ja välineitä.

Hän osaa huoltaa erä- ja luonto-matkailuun liittyviä tauko- ja yöpymispaikkoja.

Tutkinnon suorittaja tuntee perinteisiä eränkäväntiin liittyviä liikkumis-, pyynti-, leiriytymis- ja kädentaitoja. Hän osaa tehdä sellaisia perinteisiä käyttöesineitä ja -välineitä, joilla on käyttöä vielä nykyaikanakin ja hätätilanteissa.

Tutkinnon suorittaja tuntee elintarvikelainsäädäntöä ja sen vaikutukset eräruokailujen järjestämiseen. Hän osaa valmistaa erilaisia eräruokia. Hän tuntee luonnosta saatavia ravintokasveja ja sieniä sekä osaa käyttää niitä turvallisesti omassa toiminnassaan.

Kaluston käyttö, huolto ja korjaus

Tutkinnon suorittaja

- osaa käyttää, teroittaa ja huoltaa työvälineitä, kuten puukkoa, käsisahaa ja kirvestä
- osaa käyttää moottorikelkkaa, moottorisahaa ja perämoottoria
- osaa huoltaa ja tehdä pieniä korjauksia työssään käyttämiinsä välineisiin, varusteisiin, moottorikäyttöisiin laitteisiin ja pientyökoneisiin (esim. moottorikelkka ja moottorisaha).

Eräperinne

Tutkinnon suorittaja

- tuntee perinteisiä kalastusmenetelmiä
- tuntee perinteisiä pienriistan pyyntiin tarkoitettuja ansoja ja pyydyksiä
- osaa kertoa perinteisistä pyyntimenetelmistä
- osaa valmistaa luonnonmateriaalista joitakin koriste- ja käyttöesineitä
- tuntee luonnonmateriaaleista valmistettuja perinteisiä liikkumista helpottavia välineitä
- tuntee vastuunsa ja rajoitukset, jotka nykyinen lainsäädäntö ja muut tekijät asettavat perinteisten erätaitojen käytölle.

Eräruokailu

Tutkinnon suorittaja

- osaa ottaa työssään huomioon terveydensuojelulain, terveydenhuoltoasetuksen, elintarvikelain ja lain eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta
- osaa laatia omavalvontasuunnitelman ja toimii sen mukaisesti
- osaa ottaa huomioon asiakkaiden ravinnontarpeen ja erityisruokavaliot ruuanvalmistuksessaan
- osaa hyödyntää aterian valmistuksessa luonnon ruoka-aineita
- osaa valmistaa aterioita avotulella

Tutkinnon suorittaja ymmärtää, että turvallisuus on osa kaikkea toimintaa. Hän toimii turvallisuuden ja vastuun huomioon ottaen noudattaen viranomaismääräyksiä ja yrityksen turvallisuussuunnitelmia. Hän osaa tehdä turvallisuussuunnitelmia ja tuntee yrityksen turvallisuussuunnitelmat. Hänellä on EA2-kurssia vastaavat ensiaputaidot. Hän huolehtii kokonaisvaltaisesti asiakkaidensa, itsensä ja työtovereidensa turvallisuudesta.

kaikkina vuodenaikoina

- toimii suunnitelmallisesti ja aikataulun mukaisesti
- osaa ottaa huomioon toimintaympäristöön kohdistuvat tekijät, kuten jätehuolto, alueen yleinen siisteys ja muut visuaalisuuteen ja viihtyvyyteen liittyvät seikat.

Turvallisuus

Tutkinnon suorittaja

- tietää, että tuoteturvallisuuslain mukaan toiminnanharjoittaja on vastuussa palvelun turvallisuudesta
- osaa soveltaa ensiaputaitoja maasto-olosuhteissa
- osaa tehdä yrityksen yleisen sekä tapahtumaa ja paikkaa koskevan turvallisuus- ja pelastussuunnitelman ja osaa toimia niiden mukaisesti
- varmistaa välineiden ja varusteiden turvallisuuden ja turvallisen käytön
- varmistaa, että asiakkaat saavat turvallisuuden kannalta tarvitsemansa tiedon ja toimivat koko ajan turvallisuusohjeiden mukaisesti sekä hallitsevat käyttämänsä välineet
- osaa arvioida, kartoittaa ja minimoida riskejä sekä toteuttaa olosuhteiden jatkuvaa arviointia ja seurantaa
- tietää sääolojen vaihtelun tuomat turvallisuusriskit
- osaa toimia tapaturman, onnettomuuden tms. sattua ja huolehtia jälkihoidosta
- tuntee eri pelastusorganisaatiot ja osaa tilanteen vaatiessa ottaa niihin yhteyttä
- osaa tehdä hätäilmoituksen ja toimia saamiensa ohjeiden mukaisesti
- osaa jäistä pelastautumisen ja pelastamisen
- osaa tehdä tulet vaikeissakin olosuhteissa kaikkina vuodenaikoina
- osaa ottaa työssään huomioon

	<p>turvallisuuteen liittyvän lainsäädännön, ohjeet ja määräykset (mm. tuoteturvallisuuslaki, työturvallisuuslaki, pelastustoimilaki, jonka korvaa 1.1.2004 voimaan tuleva pelastuslaki, tuotevastuulaki, vahingonkorvauslaki, kuluttajansuojalaki, Kuluttajaviraston ohjeet, rikoslaki, lajiliittojen ohjeet jne.).</p>
--	---

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon osassa vaadittavan ammattitaidon osoittamisessa painotetaan tutkinnon suorittajan oman toiminta-alueen piirteitä ja ominaisuuksia. Tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito osoitetaan vähintään vuorokauden kestävässä, erilaisista käytännön tehtävistä muodostuvassa näytössä, joka tapahtuu maastossa. Tehtävien tulee mitata käytännön osaamista mahdollisimman laaja-alaisesti. Turvallisuus suunnitelma tehdään kirjallisena. Arvioijat keräävät arviointimateriaalia havainnoimalla, haastattelemalla asiakkaita ja keskustelemalla arvioitavan kanssa.

3 § Luonnontuntemus ja ympäristötietous

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee Suomen yleisimmät kasvit, sienet ja eläimet ja osaa kertoa niistä asiakkaille. Hän osaa havainnoida ympäristöä ja tietää, mitä lajeja miltäkin alueelta voi löytää. Hän osaa hyödyntää luonnontuotteita tuotteiden ja ohjelmien suunnittelussa ja toteutuksessa.</p>	<p>Suomen eliölaisto</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee Suomen peruslajiston: tunnistaa lajit ja tietää niiden alueellisen esiintymisen, elinympäristön tai kasvupaikan sekä perusasiat elintavoista ja biologiasta (liite) • tuntee yleisimmät riistaeläimet, kalat, yrtit, villivihannekset, sienet ja marjat sekä osaa hyödyntää niitä aterial- ja ohjelmapalvelussa (liite) • tuntee myrkylliset kasvit, sienet ja eläimet ja osaa toimia myrkytystapauksissa • osaa havainnoida ja esitellä asiakkailleen retkillä tavattavia lajeja ja niiden elämää • tuntee uhanalaisuusluokituksen ja tietää toiminta-alueensa uhanalaisia ja rauhoitettuja lajeja sekä niiden uhanalaisuuden syitä

Tutkinnon suorittaja tuntee Suomen luonnon ominaispiirteet ja monimuotoisuuden. Hän osaa kertoa ja keskustella asiakkaiden kanssa heidän näkemistään ja kokemistaan luontoon liittyvistä asioista.

- ottaa toiminnassaan huomioon lajien ja elinympäristöjen säilymisen sekä rauhoitusmääräykset
- tietää mitä keräilytuotteita luonnostamme saa ja osaa hyödyntää niitä tarvittaessa.

Ekologian, geologian ja monimuotoisuuden perusteet

Tutkinnon suorittaja

- osaa selostaa Suomen luonnon kehityksen pääpiirteet (mannerlaattojen liikkeet, jääkaudet, eliöhistoria)
- osaa määritellä ekologian peruskäsitteet
- osaa selostaa yleisimpien ekosysteemien rakenteen ja toiminnan (metsä-, suo-, tunturi- ja vesiekosysteemit)
- osaa selostaa maapallon ja Suomen ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet ja niiden ominaispiirteet
- osaa seurata säätilan kehitystä ja ottaa sen toiminnassaan huomioon
- tunnistaa näkyvimmat tähdet, tähtikuviot sekä ilmakehän ilmiöt
- ymmärtää, mitä luonnon monimuotoisuus tarkoittaa ja miten sitä voidaan turvata
- ottaa toiminnassaan huomioon luonnon monimuotoisuuden säilymisen
- osaa selostaa miten eliöstö selviää talvikauden yli (talviekologian perusteet)
- osaa selostaa yleisimmät geologiset muodostumat ja niiden syntyhistorian sekä jääkauden synnyttämät maankuoren pinnanmuodot
- tunnistaa lajittumattomat ja lajittuneet maalajit sekä yleisimmät magma-, sedimentti- ja metamorfiset kivilajit.

Tutkinnon suorittaja tuntee Suomen metsätalouden ja luontaiselinkeinojen perusteet. Hän osaa kertoa niistä asiakkaille ja selittää maastossa havaittavia asioita.

Tutkinnon suorittaja tietää ja ymmärtää mitä on kestävä luontomatkailu ja ympäristövastuullisuus. Hän toimii näiden mukaisesti ja luontoa kunnioittaen. Hän on selvillä luontomatkailun vaikutuksista ympäristöön. Hän tietää, mitkä rajoitukset ja määräykset liittyvät hänen toimintaansa ja mitä lupia toimintaan tarvitaan.

Metsätalous, porotalous ja luontaiselinkeinot

Tutkinnon suorittaja

- tietää talousmetsien rakenteen ja käsittelymuodot sekä metsien merkityksen kansantaloudelle
- tietää porotalouden perusteet (saamelais- ja maatalousporonhoito) sekä tärkeimmät poronhoitoon liittyvät rakenteet ja työt (koskee poronhoitoalueella toimivia)
- osaa kertoa toiminta-alueensa luontaiselinkeinoista (esim. metsästys, kalastus, riekonpyynti, marjastus)
- ottaa toiminnassaan huomioon metsätalouden, porotalouden ja luontaiselinkeinojen vaikutukset luontomatkailuun
- osaa selostaa ja perustella ihmisen toiminnan vaikutusta luontoon ja elinympäristöihin.

Kestävä luontomatkailu ja ympäristövastuullinen toiminta

Tutkinnon suorittaja

- ymmärtää mitä tarkoittaa ympäristövastuullisuus ja kestävä luontomatkailu (oikeat arvot ja asenteet, sisäistäminen) ja toimii niiden mukaisesti
- välttää materiaalien ja energian tuhlaamista
- huolehtii jätehuollosta asianmukaisesti
- vahvistaa asiakkaan luontosuhdetta myönteisillä kokemuksilla ja pyrkii valistamaan asiakkaita (ympäristökasvatus)
- tietää, mitä lupia tarvitsee toimintaansa ja osaa hakea niitä
- toimii jokamiehenoikeuksien mukaisesti ja tietää maksullisen ohjelmanpalvelutoiminnan rajoitukset luonnon virkistyskäytössä.

Tutkinnon suorittaja tuntee luonnon- ja ympäristönsuojelun perusteet. Hän ymmärtää suojelualueiden merkityksen ja niiden käytön rajoitukset luontomatkailussa. Hän osaa keskustella asiakkaiden kanssa ympäristöasioista.

Tutkinnon suorittaja pystyy keskustelemaan asiakkaiden kanssa heitä kiinnostavista asioista. Hänellä on riittävästi tietoa Suomen ja oman toimialueen historiasta, kulttuurista, elinkeinoelämästä ja luonnosta. Hän osaa havainnoida sekä kertoa ja tarinoida asiakkaille heidän retkillä kohtaamistaan mielenkiintoisista asioista.

Luonnon- ja ympäristönsuojelu

Tutkinnon suorittaja

- ottaa toiminnassaan huomioon luonnon- ja ympäristönsuojelumääräykset
- tuntee Suomen suojelualuejärjestelmät ja -ohjelmat sekä niiden merkityksen
- tuntee Suomen luonnonsuojelualueiden hoidon organisaatiot ja niiden toiminnan
- tuntee ympäristöhallinnon ja vapaaehtoisjärjestöt sekä toimialaansa liittyvän ympäristölainsäädännön perusteet
- tietää ympäristön tilan Suomessa sekä yleisimmät ympäristöongelmat
- tietää tärkeimmät globaalit ympäristöongelmat.

Kulttuuri- ja paikallistuntemus

Tutkinnon suorittaja

- tuntee oman toimialueensa kansanperinnettä, perinteisiä elinkeinoja, merkkejä ihmisen toiminnasta, paikannimistöä, perinnemaisemia, luontoon liittyviä uskomuksia ja tarinoita
- tuntee oman toimialueensa luonnon erityispiirteet
- osaa hyödyntää paikallistuntemusta tuotteiden ja ohjelmien suunnittelussa ja toteutuksessa
- tuntee suomalaisten ja saamelaisten kulttuuria, historiaa ja elinkeinoelämää.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito osoitetaan kirjallisilla, suullisilla ja käytännön näytöillä. Niissä painotetaan tutkinnon suorittajan oman toimialueen piirteitä ja ominaisuuksia.

Ks. liite: Vaatimus tunnettavista eliölajeista tai taksoneista: sienet, käävät, jäkälat, kasvit, nisäkkäät, linnut, kalat, sammakkoeläimet ja matelijat, hämähäkkieläimet ja hyönteiset. Näistä valtakunnallisista suosituksista voi vaihtaa 20 % tutkinnon suorittajan toimialueella alueellisesti yleisempiin lajeihin.

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja osaa arvioida henkilökohtaisia mahdollisuuksiaan ja valmiuksiaan toimia erä- ja luonto-opasyrittäjänä. Hän osaa selostaa työnantajana toimimiseen liittyvät vastuut ja velvollisuudet.</p> <p>Tutkinnon suorittaja osaa tarkastella alaa ja sen tarjoamia yritystoiminnan käynnistämisen ja kehittämisen mahdollisuuksia ja riskejä.</p> <p>Tutkinnon suorittaja tuntee erilaisia yritystoiminnan aloitustapoja ja -muotoja ja osaa kehittää toteuttamiskelpoisen liikeidean omalle erä- ja luonto-opastusalan yritykselleen.</p>	<p>Omien yrittäjävalmiuksien arvioiminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> tietää, millaiset henkilökohtaiset valmiudet ja henkilökohtaiset ominaisuudet tukevat yrittäjänä menestymistä ja pystyy näistä lähtökohdista arvioimaan omia valmiuksiaan toimia yrittäjänä osaa laatia itselleen asiantuntijoiden opastuksella kehityssuunnitelman valmiuksiensa kehittämiseksi. <p>Yrityksen toimintaedellytysten selvittäminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> on tutustunut toimialaan niin, että osaa tarkastella sen tulevaisuuden näkymien ja kehityksen sekä markkinoiden tilan mahdollisuuksia oman yritystoiminnan käynnistämisen kannalta osaa tarkastella oman yrityksensä toiminnan tuloksellisuutta ja kannattavuutta eli elättääkö yritys. <p>Liikeidean laadinta</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> osaa vertailla vaihtoehtoisia tapoja käynnistää yritystoimintaa, tuntee yleisimmät Suomessa käytetyt aloitusratkaisut, aloittamisoperaatiot sekä vastuut ja riskit ja osaa keskustella asiantuntijoiden kanssa oman yritystoimintansa vaihtoehtoista osaa yhdessä asiantuntijoiden kanssa kehittää yritykselleen toteuttamiskelpoisen liikeidean ja tietää, millaisia taloudellisia, tuotannollisia ja henkisiä resursseja yritystoiminnan aloittaminen vaatii osaa asiantuntijoiden kanssa arvioida monipuolisesti yritysideoita onnistumisen mahdollisuuksia

Tutkinnon suorittaja osaa luoda asiakas- ja verkostosuhteita.

Tutkinnon suorittaja osaa toimia yritystoiminnan talouden tärkeimpiä periaatteita noudattaen. Hän tuntee elinkeino-, tulo- ja arvonnäköalain tärkeimmät periaatteet.

Tutkinnon suorittaja osaa käyttää asiantuntijapalveluja.

Tutkinnon suorittaja ymmärtää ja ottaa huomioon, että turvallisuus on mukana koko liiketoiminnassa ja kaikissa sen vaiheissa. Hän ymmärtää, että turvallisuus on osa laatua ja

- osaa laatia yritykselleen toiminnan kannalta keskeisen alueen liike-toimintasuunnitelman yhdessä asiantuntijoiden kanssa.

Asiakas- ja verkostosuhteiden luominen

Tutkinnon suorittaja

- osaa pohtia vaihtoehtoja ja mahdollisuuksien mukaan rakentaa merkittäviä asiakas-, toimittaja- ja muita verkostosuhteita
- osaa hahmotella em. verkostokumppanien kanssa tehtäviä sopimuksia asiantuntijapalveluja hyödyntäen
- hallitsee matkailualan peruskäsitteet ja osaa käyttää alan sanastoa.

Taloudellinen toiminta

Tutkinnon suorittaja

- osaa pohtia yrityksen kannattavuuden vaikuttavia toimenpiteitä ja pohtia tuotteiden tai palveluiden hintoja myös markkinalähtöiset tekijät huomioon ottaen
- osaa tulkita yrityksen tilinpäätöstä mm. pääomien, varallisuuden, maksukyvyyn ja tuloksen suhteen
- osaa laatia yritykselleen karkean tulosennusteen ja hankkia asiantuntijapalveluja verotuskysymysten ratkaisemiseen
- osaa laatia arvonnäköalain mukaisen tositteen.

Asiantuntijapalvelujen käyttö

Tutkinnon suorittaja

- osaa hakea yrityksen perustamisessa ja toiminnan eri vaiheissa tarvitsemaansa tietoa ja asiantuntijapalvelua.

Turvallisuus liiketoiminnassa

Tutkinnon suorittaja

- osaa tehdä yrityksen yleisen turvallisuussuunnitelman
- ottaa toiminnassaan huomioon alaa

<p>kannattavaa liiketoimintaa sekä jatkuva prosessi.</p>	<p>koskevan lainsäädännön, määräykset ja ohjeet sekä tarkastukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa arvioida ja hallita riskejä (riskianalyysin laatiminen) • laatii tiedotussuunnitelman onnettomuuksien varalle • seuraa toimintansa laatua ja kirjaa vaaratilanteet, tapaturmat ja onnettomuudet muistiin (tapausilmoitusjärjestelmä) sekä analysoi niitä • ilmoittaa onnettomuuksista tuoteturvallisuusvalvontaviranomaisille • tietää yrityksen, työntekijöiden ja asiakkaiden aseman ja vastuun sekä osaa hankkia vakuutukset • ymmärtää yrityksen henkilöstön turvallisuuskoulutuksen merkityksen.
--	---

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Yrittäjyys ja ammatinharjoittaminen -osan suorittamisessa on keskeistä, että tutkinnon osan suorittaja osaa arvioida omia valmiuksiaan ja mahdollisuuksiaan toimia yrittäjänä. Hän osaa tarkastella mahdollisen yrityksensä toimintaedellytyksiä, laatia yrityksensä toiminnalle alustavan liikeidean, arvioida tarvittavat resurssit sekä selvittää, kannattaako ajateltu toiminta ja elättääkö se yrittäjän. Hän osaa hyödyntää erilaisia verkostoja ja asiantuntijapalveluja yritystoimintaa harkitessaan ja sen mahdollisesti aloittaessaan.

Tutkinnon osan näyttönä toimivat oman yrityksen karkea liikeidea täydennettynä toiminnan edellytyksiä ja riskejä kartoittavilla selvityksillä, tuotoksilla ja raporteilla. Näyttönä tulee myös olla tutkinnon suorittajan henkilökohtainen arvio ja kehitymissuunnitelma omista mahdollisuuksistaan ja valmiuksistaan toimia yrittäjänä.

Näyttöä syvennetään keskustelulla, jossa tarkennetaan ja täsmennetään yrittäjäksi aikovan valmiuksia ja mahdollisuuksia tehdä ratkaisuja yritystoiminnan mahdollisesta aloittamisesta.

Arviointi suoritetaan näytön antajan, elinkeinoelämän edustajien, yrittäjyyden asiantuntijoiden ja koulutuksen edustajien yhteistyönä.

Vaatimus tunnettavista eliölajeista

Sienet

haaparousku	keltahapero	punakärpässieni
herkkusienet	keltavahvero, kantarelli	punikkitatit
herkkutatit	koivunkantosieni	sillihapero
huhtasienet	korvasieni	suippumyrkkyseitikki
isohapero	lampaankääpä	suppilovahvero
kangashapero	lehmäntatti	ukonsieni
kangasmyrkkyseitikki	leppärousku	vaaleaorakas
kangasrousku	mesisienet	valkokärpässieni
kangastatti	mustatorvisieni	viinihapero
karvarousku	mustavahakas	voitatti
kavalakärpässieni	myrkkynäöpikkä	
kehnäsieni	pulkkosieni	

Käävät

arinakääpä
kantokääpä
pakurikääpä
pötkelökääpä
taulakääpä

Jäkälät

harmaahankakarve
harmaaporonjäkäle
isohirvenjäkäle
ruskoröyhelö
lupot
naavat
nahkajäkälät

palleroporonjäkäle
pikarijäkälät
pohjankorvajäkäle
sormipaisukarve
tinajäkäle
valkoporonjäkäle

Kasvit

Sammalet:

karhunsammalet
kynsisammalet
metsäkerrossammal
rahkasammalet
seinäsammal
sulkasammal

Sanikkaiset:

hiirenporras
järvikorte
kallioimarre
kotkansiipi
metsäälvejuuri
metsäimarre

metsäkorte
peltokorte
riidenlieko
sananjalka
suokorte

Siemenkasvit:

ahomansikka
aho-orvokki
haapa
harakankello
harmaaleppä
hevonhierakka
hieskoivu
hiirenvirna

hilla, lakka, muurain
huopaohdake
iso- ja pikkukarpalo
isomaksaruoho
jauhosavikka
juolavehnä
juolukka
järvikaisla
järviruoko
kalliokiolo
kanerva
karhunputki
kataja
keltakannusruoho

keltakurjenmiekka	niittynätkelmä	ruiskaunokki
keltamaksaruoho	niittysuolaheinä	ruohokanukka
keto-orvokki	nokkonen	rönsyleinikki
kevätlinnunherne	nuokkuhelmikkä	siankärsämö
kielo	näsiä	sianpuolukka
kissankello	ojakellukka	sinivuokko
kissankäpä	ojakärsämö	sudenmarja
koiranheinä	oravanmarja	suokukka
koiranputki	pallosara	suo-ohdake
korpipaatsama	peltokanankaali	suopursu
kotipihlaja	peltolemmikki	syysmaitiainen
kullero	pelto-ohdake	talvikit
kultapiisku	peltosaunio, saunakukka	tammi
kurjenjalka	pietaryrtti	tervaleppä
kuusi	piharatamo	tikankontti
käenkaali	pihasaunio	timotei
lehtokuusama	pihatähtimö	tunturikoivu
leskenlehti	pohjanlumme	tuomi
leveäosmankäämi	pohjanpaju	tupasvilla
lillukka	pohjanpunaherukka	tyrni
luhtavilla	poimulehdet	ulpukka
maariankämme	pujo	vaahtera
maitohorsma	pullosara	vadelma
mesiangervo	puna-ailakki	vaivaiskoivu
mesimarja	puna-apila	vaivero
metsäkurjenpolvi	puolukka	valkoapila
metsälauha	pyöreälehtikihokki	valkovuokko
metsälehmus, niinipuu	pähkinäpensas	vanamo
metsäruusu	päivänkakkara	variksenmarja
metsätähti	raate	vehka
mustaherukka	raita	viiltosara
mustikka	rantakukka	voikukka
myrkkykeiso	rantaminttu	vuohenputki
mänty	rauduskoivu	yövilkka
neidonkenkä	rentukka	
niittyleinikki	riekonmarja	

Nisäkkäät (_ = jälkien tunnustus)

ahma _	kotihiiiri	metsäkauris _
halli	kärppä _	metsäpeura
harmaakuvemyyrä	liito-orava _	metsäpäästäinen
hirvi _	lumikko	minkki _
ilves _	majavat _	mäyrä
karhu _	metsähiiri	naali
kettu _	metsäjänis *	norppa

näätä _
orava _
peltomyyrä
piisami _
pohjanlepakko

poro _
rotta
rusakko
saukko _
siili

supikoira *
susi _
tunturisopuli
valkohäntäpeura
vesimyyrä

Linnut (_ = soidinäänen tunnistus)

alli _
ampuhaukka
fasaani
haahka
haapana _
haarapääsky
harakka _
harmaalokki
helmipöllö _
hiirihaukka
hiiripöllö
hippiäinen _
huuhkaja _
hömötiainen _
isokoskelo
isokuovi _
jouisorsa
järripeippo _
kaakkuri _
kalalokki
kalasääski
kalatiira
kanahaukka
kapustarinta _
keltasirkku _
kirjosieppo _
kiuru _
kivitasku
korppi _
koskikara
kotka
kottarainen
kuikka _
kurki _
kuukkelo _

kyhmyjoutsen
käki _
käpylinnut
käpytikka _
lapinpöllö
laulujoutsen
laulurastas _
lehtokerttu _
lehtokurppa
leppälintu _
liro _
merihanhi
meriharakka
merikotka
metso
metsähanhi
metsäkirvinen _
mustarastas
muuttohaukka
naurulokki _
niittykirvinen
närhi
pajulintu _
palokärki _
peippo _
piekana
pilkkasiipi
pohjantikka
pulmunen
punakylkirastas _
punarinta _
punatulkku
pyy _
rantasiipi _
riekko _

räkättirastas _
räystäspääsky
satakieli _
sepelkyyhky _
silkkiuikku
sinirinta _
sinisorsa eli heinäSORSA
sinisuohaukka
sinitiainen _
suokukko
taivaanvuohi _
talitiainen _
tavi
teeri _
telkkä
tervapääsky
tilhi
tiltalti _
tukkakoskelo
tukkasotka
tuulihaukka
törmäpääsky
töyhtöhyppä
töyhtötiainen
uivelo
varis _
varpunen
varpushaukka
varpuspöllö
vesipääsky
viherpeippo
viirupöllö
västäräkki

Matelijat ja sammakkoeläimet

kyykäärme	sammakko	vaskitsa
rantakäärme	sisilisko	viitasammakko
rupikonna		

Kalat ja ympyräsuiset

ahven	kuha	salakka
harjus	lahna	siiat
hauki	lohi	silakka
kiiski	made	simput
kirjolohi	muikku	särki
kolmipiikki	nahkiainen	säyne
kymmenpiikki	nieriä eli rautu	taimen

Hämähäkkieläimet ja hyönteiset

ampiaiset	maakiitäjaiset	sepät
heinäperhoset	marjalude	sini- ja kultasiivet
heinäsirkat	mehiläiset	sudenkorennot
hepokatit	metsätorakka	sukaskärpäset (huone- kärpänen)
hyppyhäntäiset	mittarit	surviaissääsket
hyttyset	muurahaiset	täikärpäset (hirvikärpänen)
hämähäkit	mäkärät	täpläperhoset
jättipuupistiäinen	paarmat	(nokkosperhonen ja
kaaliperhoset	polttiaiset	suruvaippa)
kiitäjät	punkit	vaaksiaiset
kimalaiset	päiväkorennot	vesiperhoset
kirvat	raatokuoriaiset (turkkilo)	yökköset
koskikorennot	raatokärpäset	
kärsäkkäät	ritariperhoset (ritari- perhonen ja apollo)	
(tukkimiehentäi)	sarvijäärät (sarviijaakko)	
lehtisarviset		
(metsäsittiäinen)		

Erä- ja luonto-oppaan ammattialan kuvaus

Luonto on erä- ja luonto-oppaan toimintaympäristö ja tuotteiden perusta. Erä- ja luonto-oppaan on tärkeää tuntea miten luonto toimii, mitä siellä voi nähdä ja havainnoida sekä kuinka sen monimuotoisuus säilyy. Suomen neljä eri vuodenaikaa mahdollistavat monipuolisen ohjelmatarjonnan. Erä- ja luonto-opas toimii luontoa kunnioittavasti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti ja ympäristövastuullisesti.

Matkailuteollisuuden klusterissa matkailun infrastruktuurin ulkopuolella tapahtuvat asiakaskeskeiset toiminnat ja opastus- ja luontoaktiviteetit on määritelty opastus- ja ohjelmapalveluiksi. Toimialan merkitys ja kysyntä on lisääntynyt kaikissa Suomen maakunnissa, niin matkailukeskuksissa kuin haja-asutusalueellakin. Tämä antaa hyvät mahdollisuudet työllistyä sekä toimia ammatinharjoittajana tai yrittäjänä.

Erä- ja luonto-opas suunnittelee ja toteuttaa turvallisesti eripituisia luonnossa tapahtuvia retkiä ja aktiviteetteja erilaisille asiakasryhmille kaikkina vuodenaikoina. Toiminta on monikulttuurista ja kansainvälistä. Erä- ja luonto-oppaan toiminnalle on ominaista maastokelpoisuus ja vakuuttava työskentely, joka antaa uskottavuutta ja herättää luottamusta. Hän arvostaa asiakkaitaan. Hän kertoo opastettavilleen toimialueensa luonnosta, väestöstä, elinkeinoista ja historiasta. Erä- ja luonto-opas antaa omalla persoonallisella olemuksellaan asiakkailleen myönteisen käsityksen Suomesta ja suomalaisuudesta ja erityisesti omasta maakunnastaan.